

PUEY UNGPHAKORN
INSTITUTE FOR
ECONOMIC RESEARCH

PIER Research Brief ครั้งที่ 1/2567

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับเศรษฐกิจ

Climate Change and the Economy

27 พฤษภาคม 2567

ดร.กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์

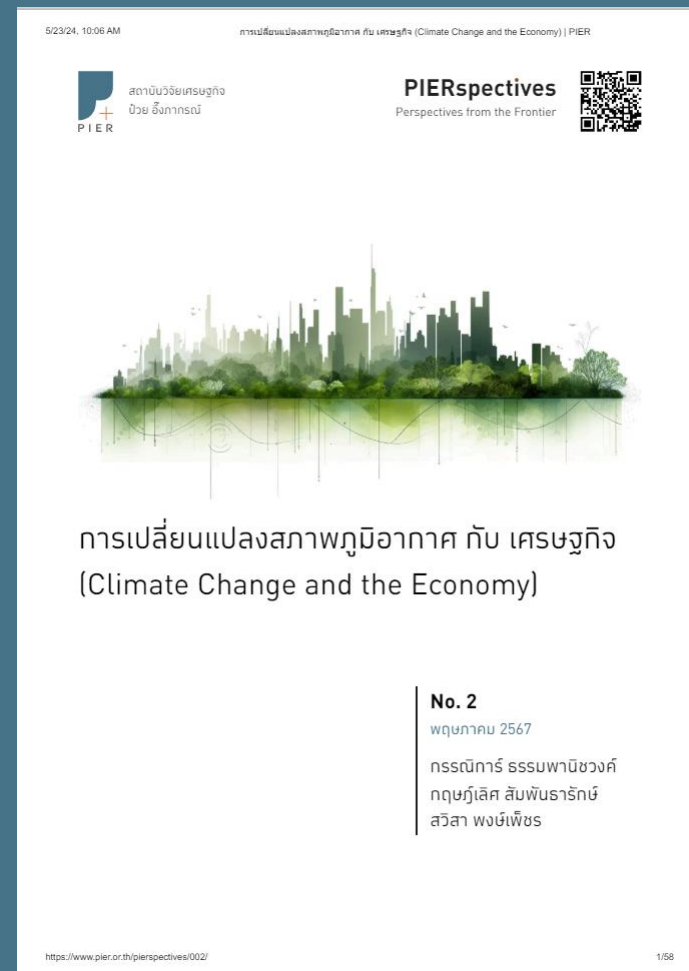
หัวหน้ากลุ่มงานวิจัย สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับเศรษฐกิจ

กรณีการ ธรรมพานิชวงศ์
กฤษฎ์เลิศ สัมพันธรัตน์
สวิสา พงษ์เพชร

PUEY UNGHAKORN INSTITUTE
FOR ECONOMIC RESEARCH

Disclaimer: The opinions expressed herein are those of the authors. They do not purport to reflect the opinions or views of the Bank of Thailand, PIER or its members.

- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) คืออะไร
- สภาพภูมิอากาศโลกและของประเทศไทยที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร
- ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างไรจาก Climate Change
- ภาคครัวเรือนได้รับผลกระทบอย่างไรจาก Climate Change
- Climate Change กระทบต่อภาคการเงินและการคลังอย่างไร
- GDP เงินเฟ้อ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบจาก Climate Change ด้วยหรือไม่ อย่างไร

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคืออะไร สภาพภูมิอากาศในอดีตของโลกและของไทย

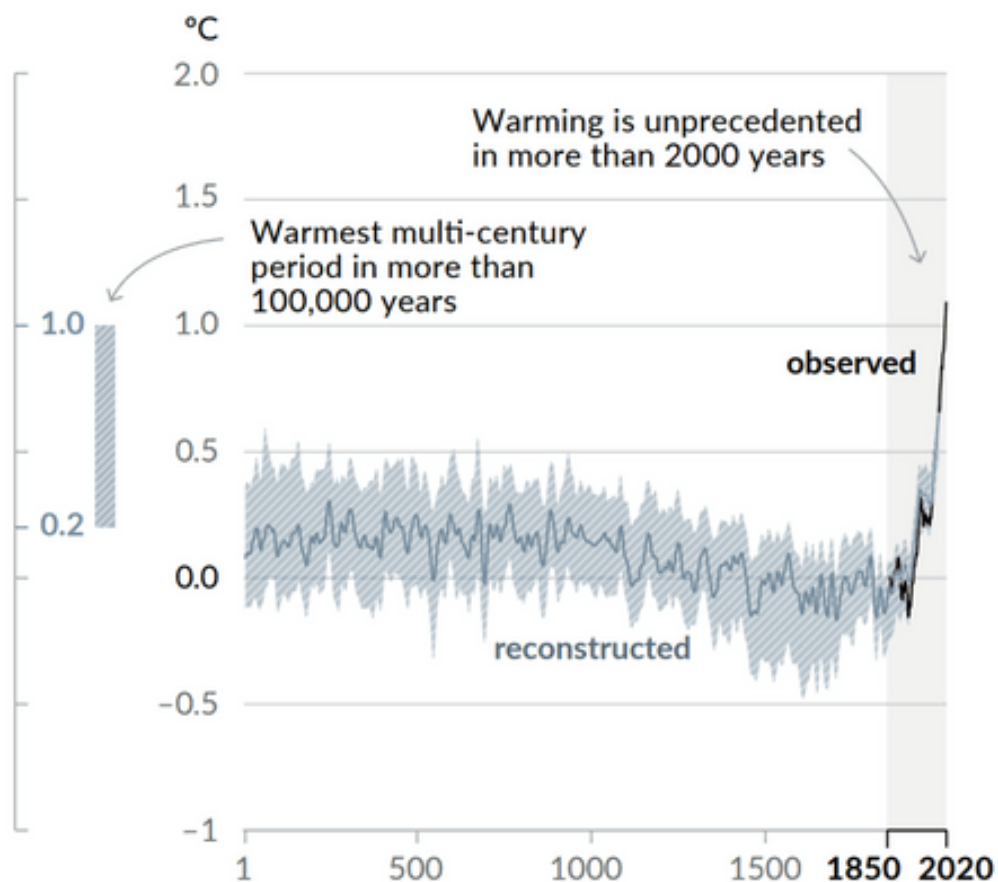

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคืออะไร

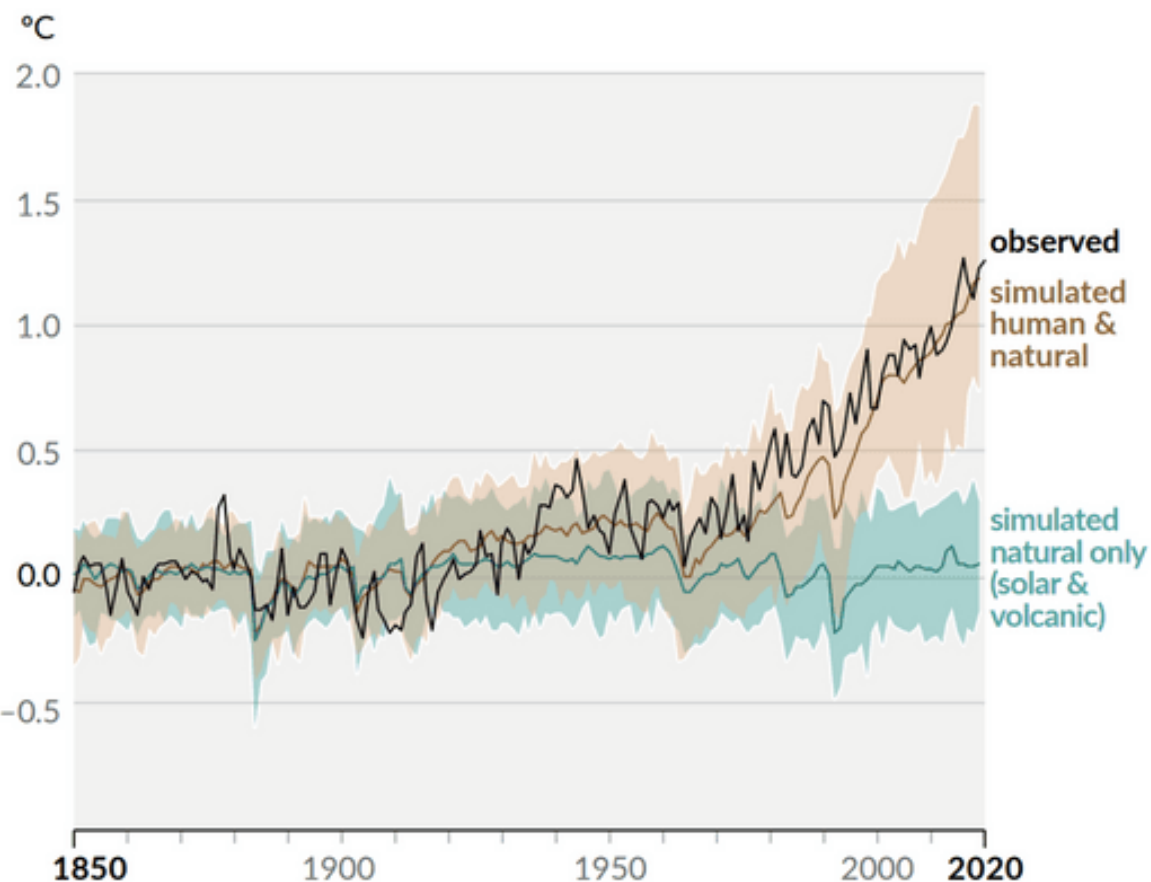
การเปลี่ยนแปลงของลักษณะอากาศเฉลี่ยหรือความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญและต่อเนื่องเป็นทศวรรษหรือนานกว่านั้น โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติหรือจากกิจกรรมของมนุษย์ก็ได้

กิจกรรมของมนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยโลกเพิ่มขึ้นมาก

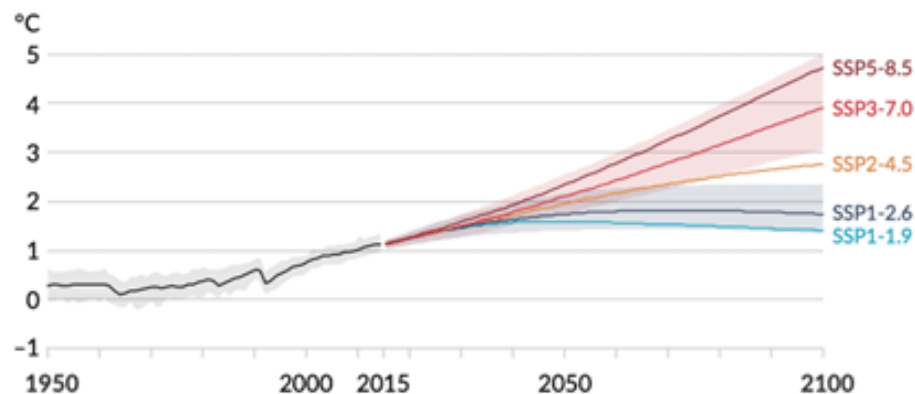
(a) Change in global surface temperature (decadal average) as **reconstructed** (1–2000) and **observed** (1850–2020)

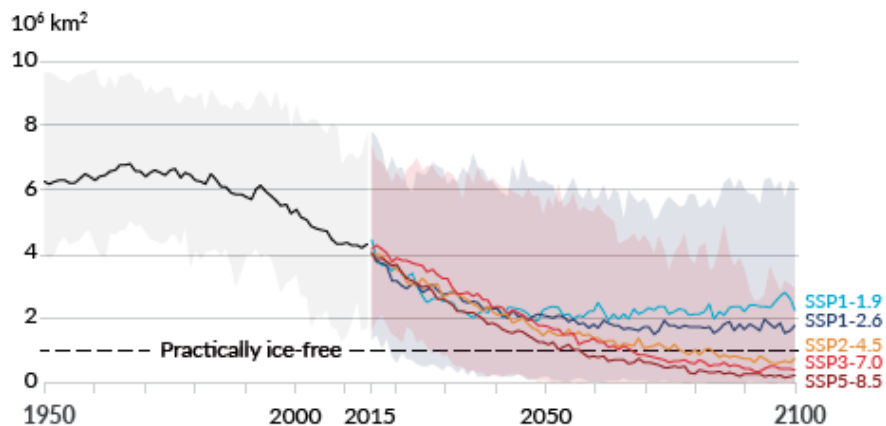
(b) Change in global surface temperature (annual average) as **observed** and simulated using **human & natural** and **only natural** factors (both 1850–2020)

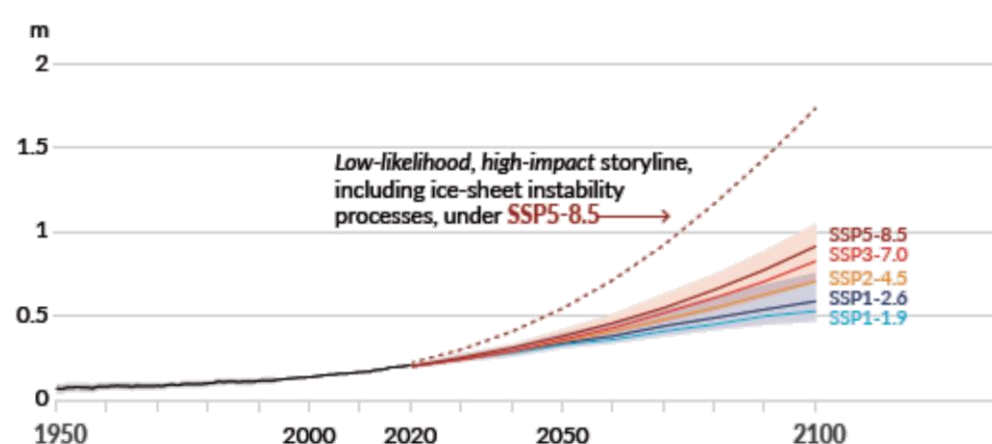
อุณหภูมิสูงขึ้น ธารน้ำแข็งลดลง และระดับน้ำทะเลสูงขึ้น

อุณหภูมิพื้นผิวโลกเฉลี่ยสูงขึ้น

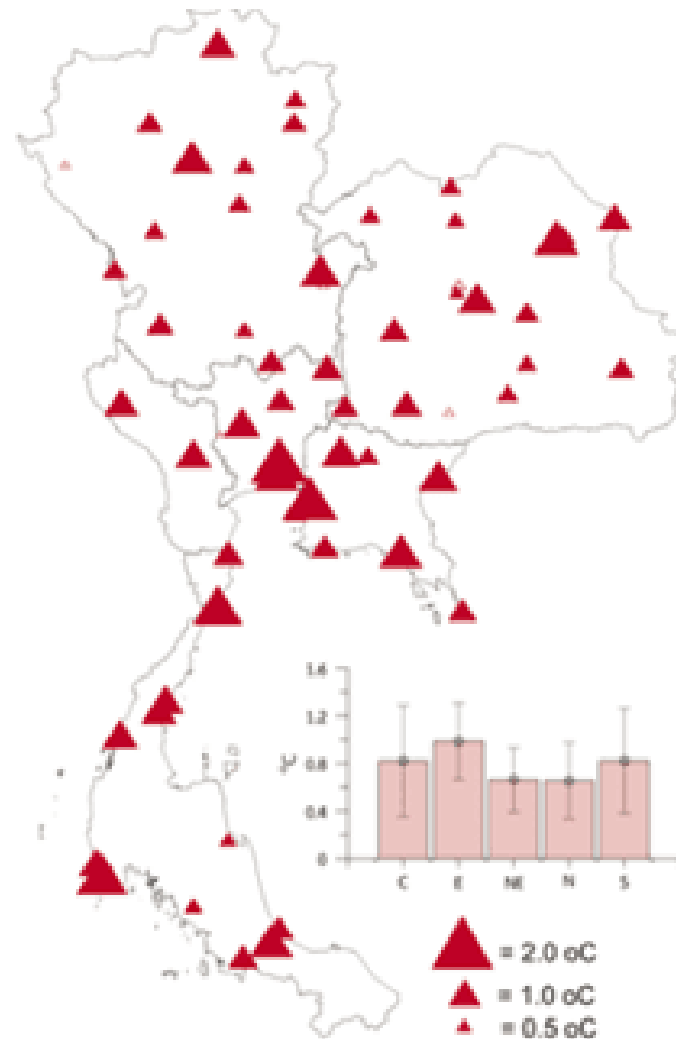
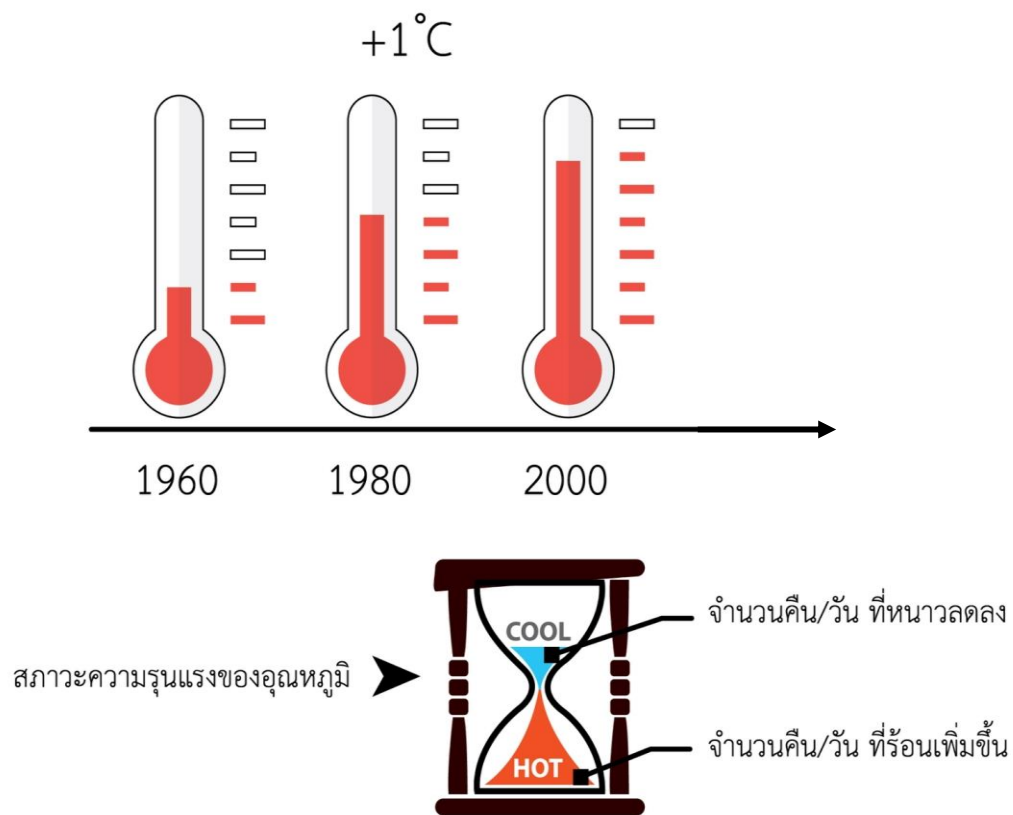

ธารน้ำแข็งลดลง

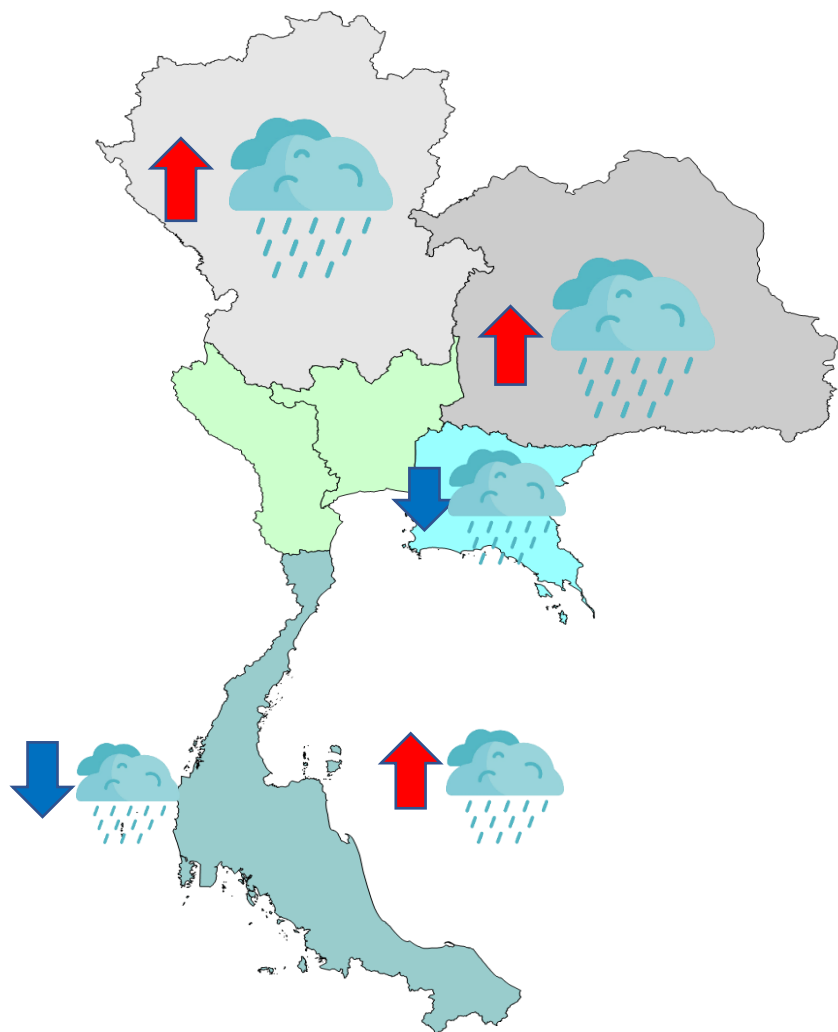

ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น

ทุกภูมิภาคของประเทศไทยร้อนขึ้น โดยเฉพาะภาคกลางและภาคตะวันออก

ประเทศไทยเสี่ยงต่อน้ำแล้งและน้ำท่วมฉับพลัน

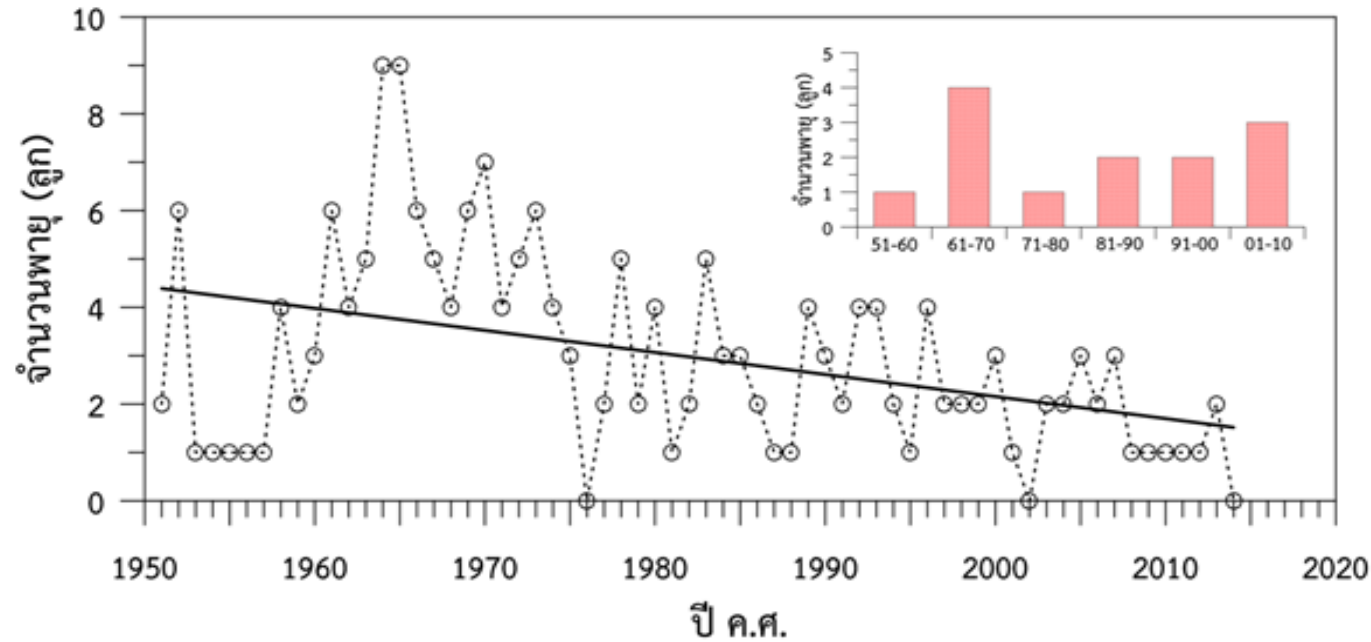
ภาวะสุดขีดของฝน

- จำนวนวันที่ฝนตกในแต่ละปี ↓
- ระยะเวลาฝนตกอย่างต่อเนื่อง ↓
- ความแรงของฝน ↑
- ปริมาณฝนจากเหตุการณ์ฝนตกหนัก ↑
- ปริมาณฝนรวมสูงสุดในรอบ 1 และ 5 วัน ↑

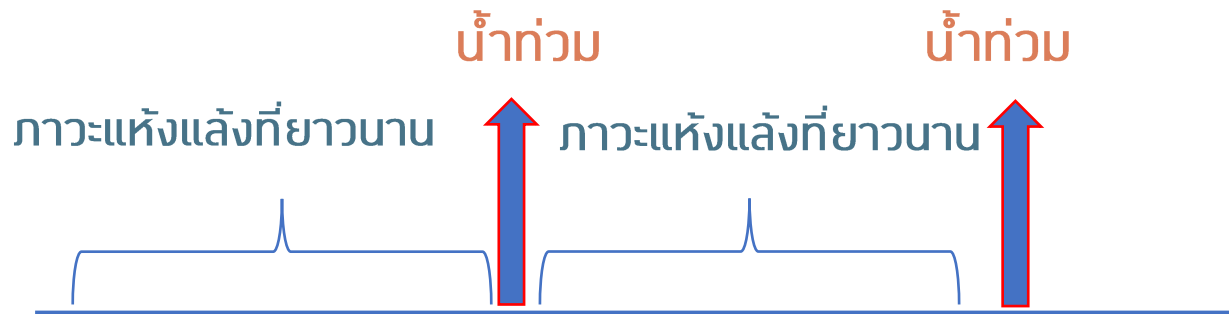

ความเสี่ยงต่อน้ำท่วมฉับพลัน/น้ำแล้ง ↑

ประเทศไทยเสี่ยงต่อน้ำแล้งและน้ำท่วมฉับพลัน

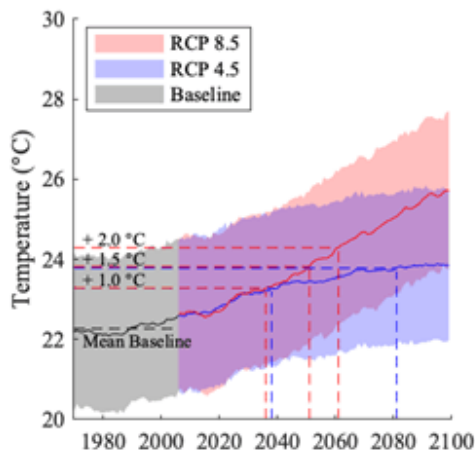
- จำนวนพายุที่ต่อปี มีแนวโน้มลดลง
- พายุในระดับที่รุนแรงกว่าพายุ
ดีเปรสชัน (>61 กม./ชม.) ที่เกิดขึ้น
ในรอบทุกๆ 10 ปี กลับมีแนวโน้ม
เพิ่มขึ้น

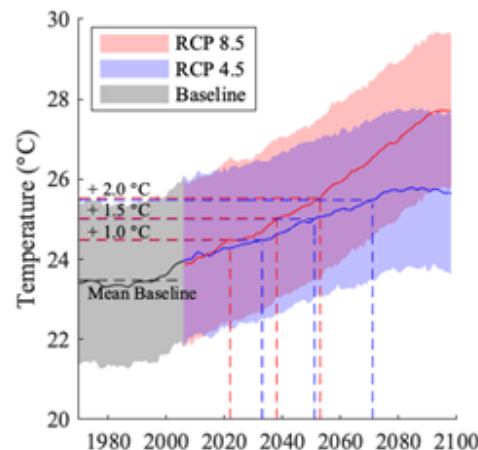
แนวโน้มสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยในอนาคต

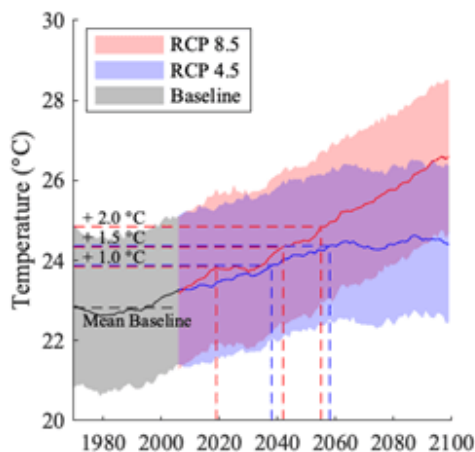
อุณหภูมิเฉลี่ยของไทยในอนาคตคาดว่าจะสูงขึ้น

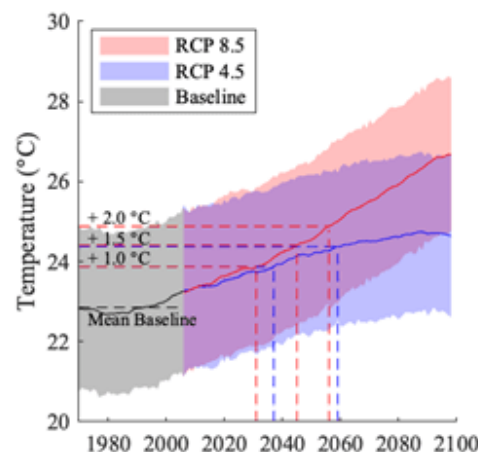
EC Earth

HadGem2-ES

MPI-ESM-MR

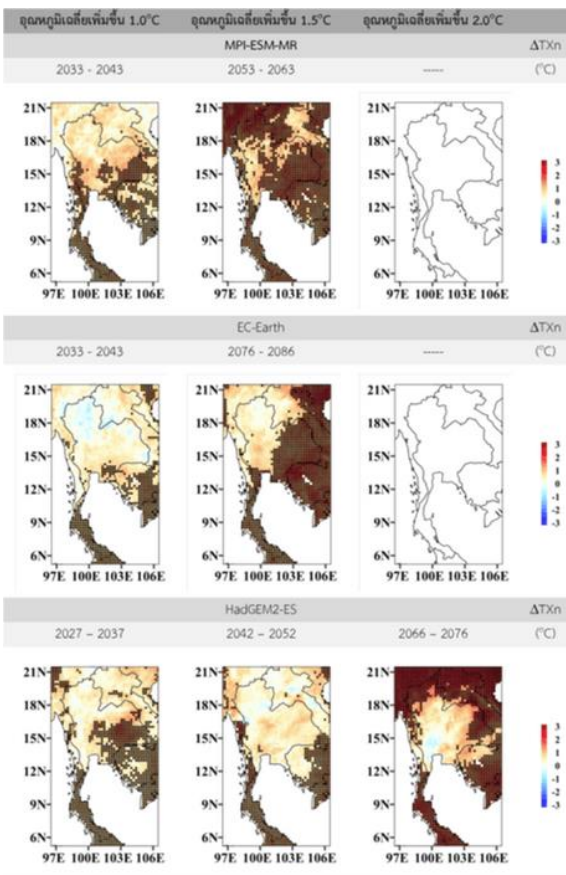
Ensembled Mean

- อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงขึ้น 1.0°C ภายในช่วงปี 2020–2040
- อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงขึ้น 1.5°C ภายในช่วงปี 2045–2080
- อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงขึ้น 2.0°C ภายในช่วงปี 2050–2070

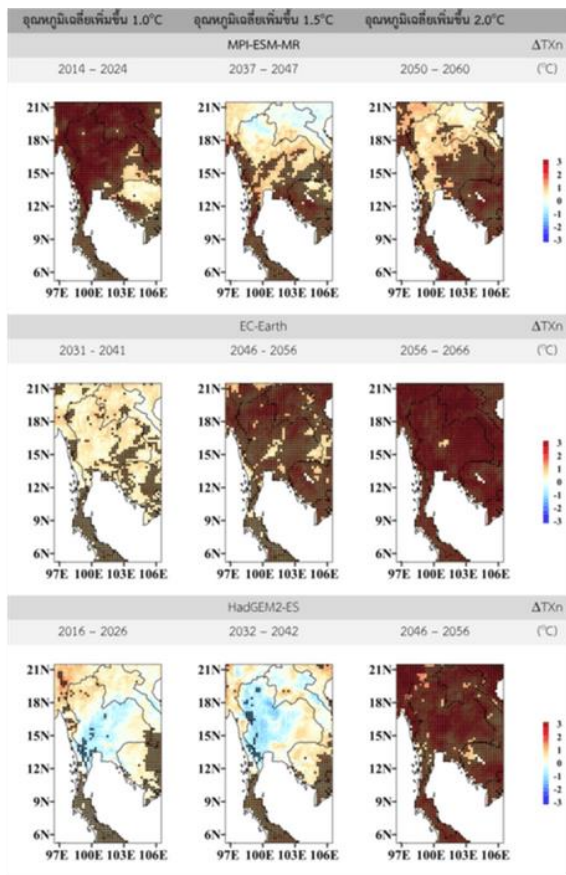
ประเทศไทยมีแนวโน้มเผชิญอากาศร้อนมากขึ้นและร้อนนาน

การเปลี่ยนแปลงดัชนีความเข้มข้นอุณหภูมิสุดขีด

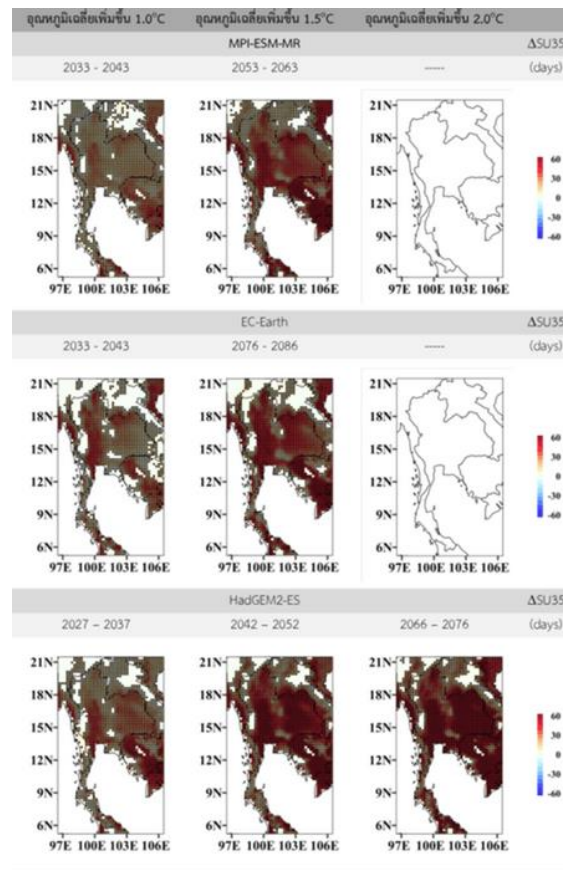
การเปลี่ยนแปลงดัชนีจำนวนวันที่อุณหภูมิสูงกว่า 35°C

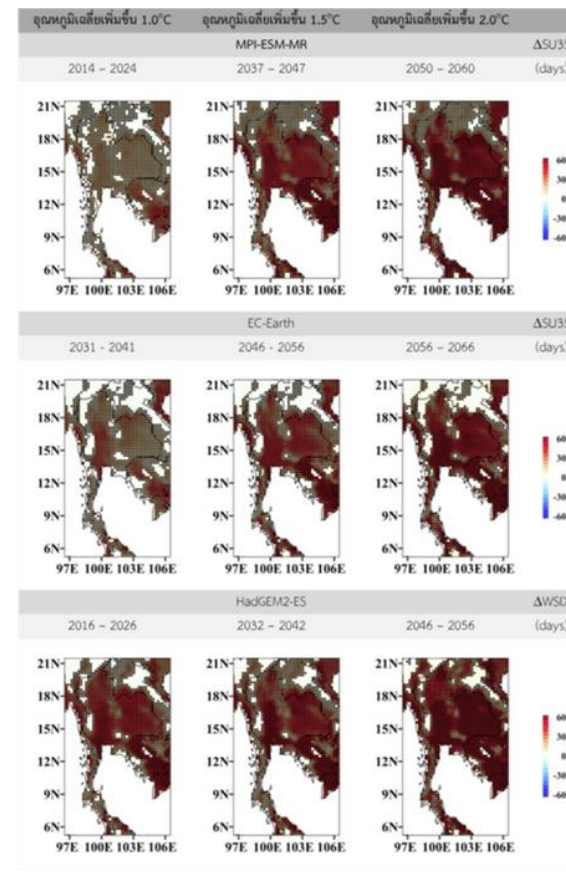
RCP4.5

RCP8.5

RCP4.5

RCP8.5

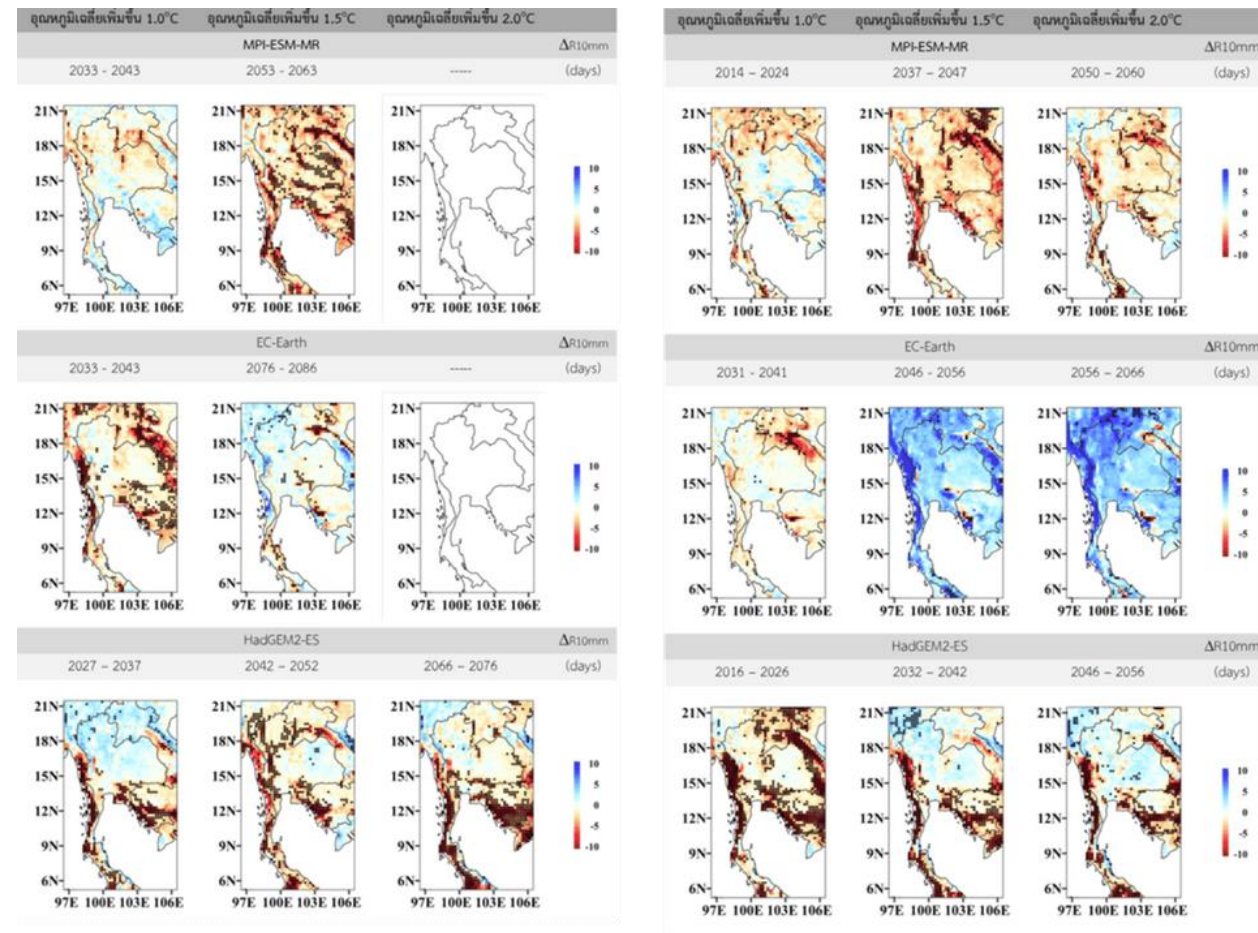
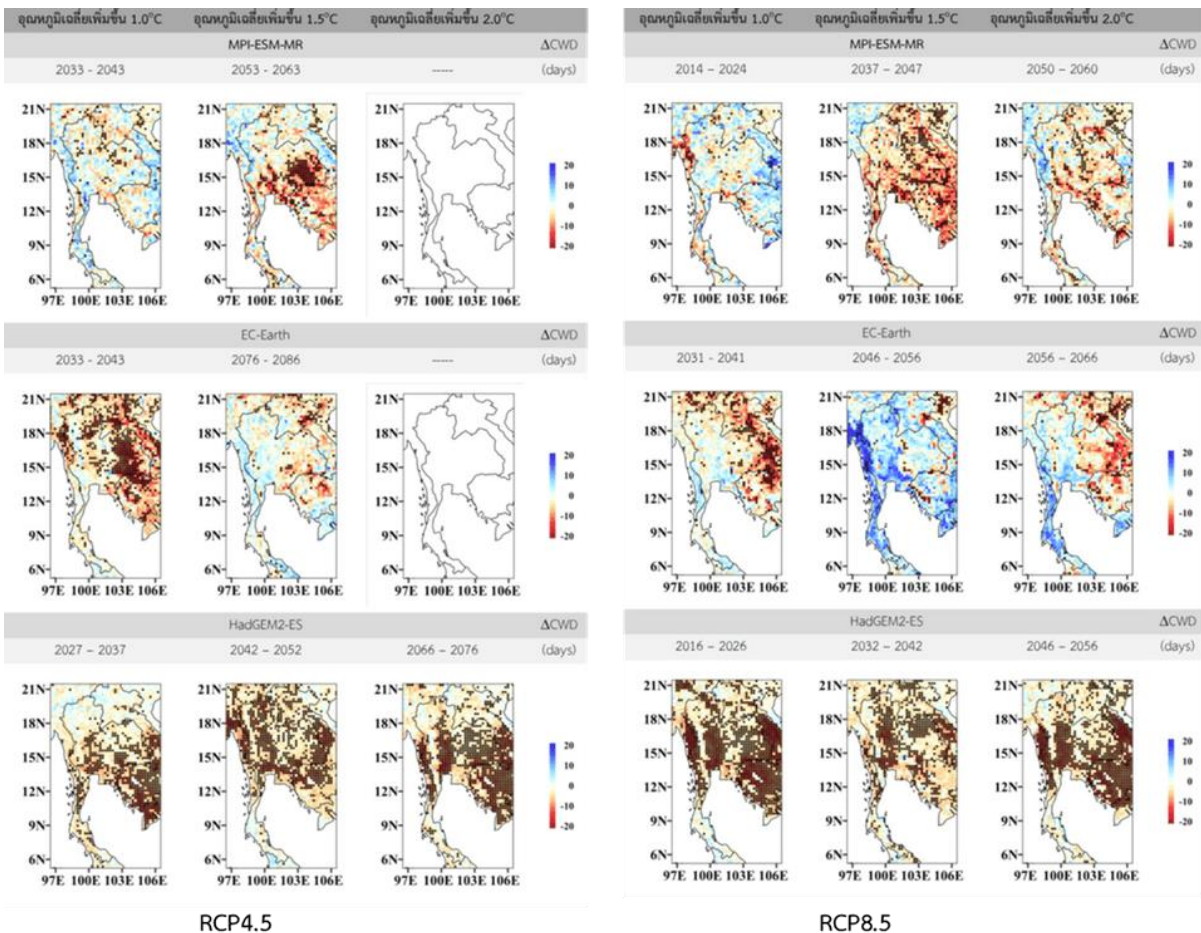
ร้อนมากขึ้น

ร้อนนานขึ้น

ประเทศไทยมีแนวโน้มเผชิญอากาศร้อนมากขึ้นและร้อนนาน

การเปลี่ยนแปลงดัชนีจำนวนวันที่ฝนตกอย่างต่อเนื่อง

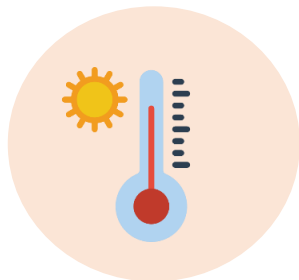
การเปลี่ยนแปลงดัชนีจำนวนวันที่ฝนตกหนัก

เสี่ยงต่อภัยแล้ง

เสี่ยงต่อน้ำท่วมฉับพลัน

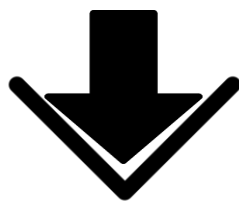
ประเทศไทยมีแนวโน้มร้อนขึ้นและเสี่ยงต่อ น้ำท่วมฉับพลันและน้ำแล้ง

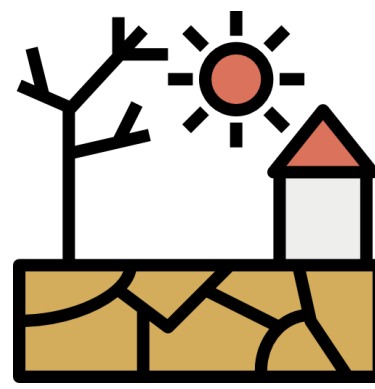
ระยะเวลาที่ร้อนยาวนานขึ้น
และร้อนขึ้น

ระยะเวลาฝนตกอย่างต่อเนื่อง
ลดลง แต่ความแรงของฝนและ
เหตุการณ์ฝนตกหนักเพิ่มขึ้น

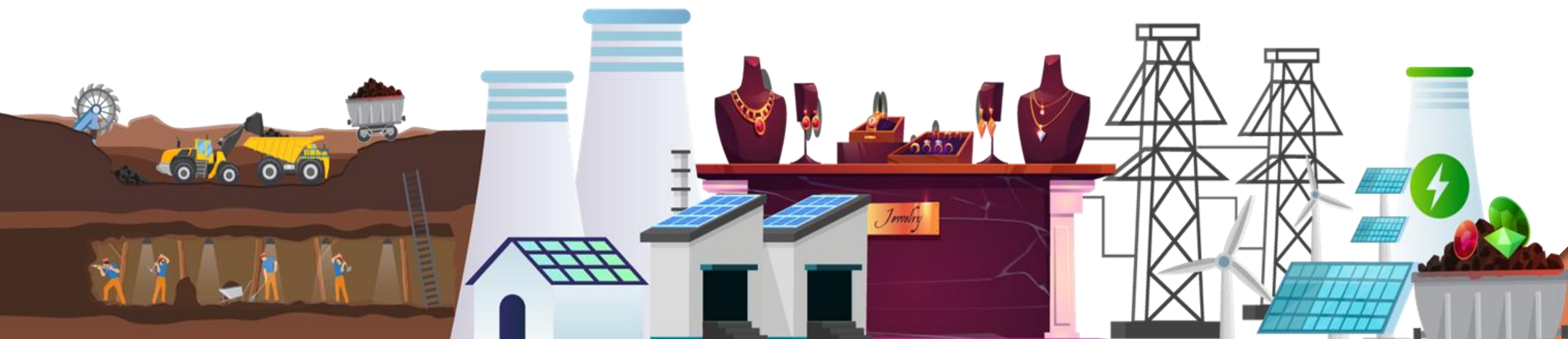

น้ำท่วม
ฉับพลัน

น้ำแล้ง

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกระทบกับระบบเศรษฐกิจอย่างไร

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

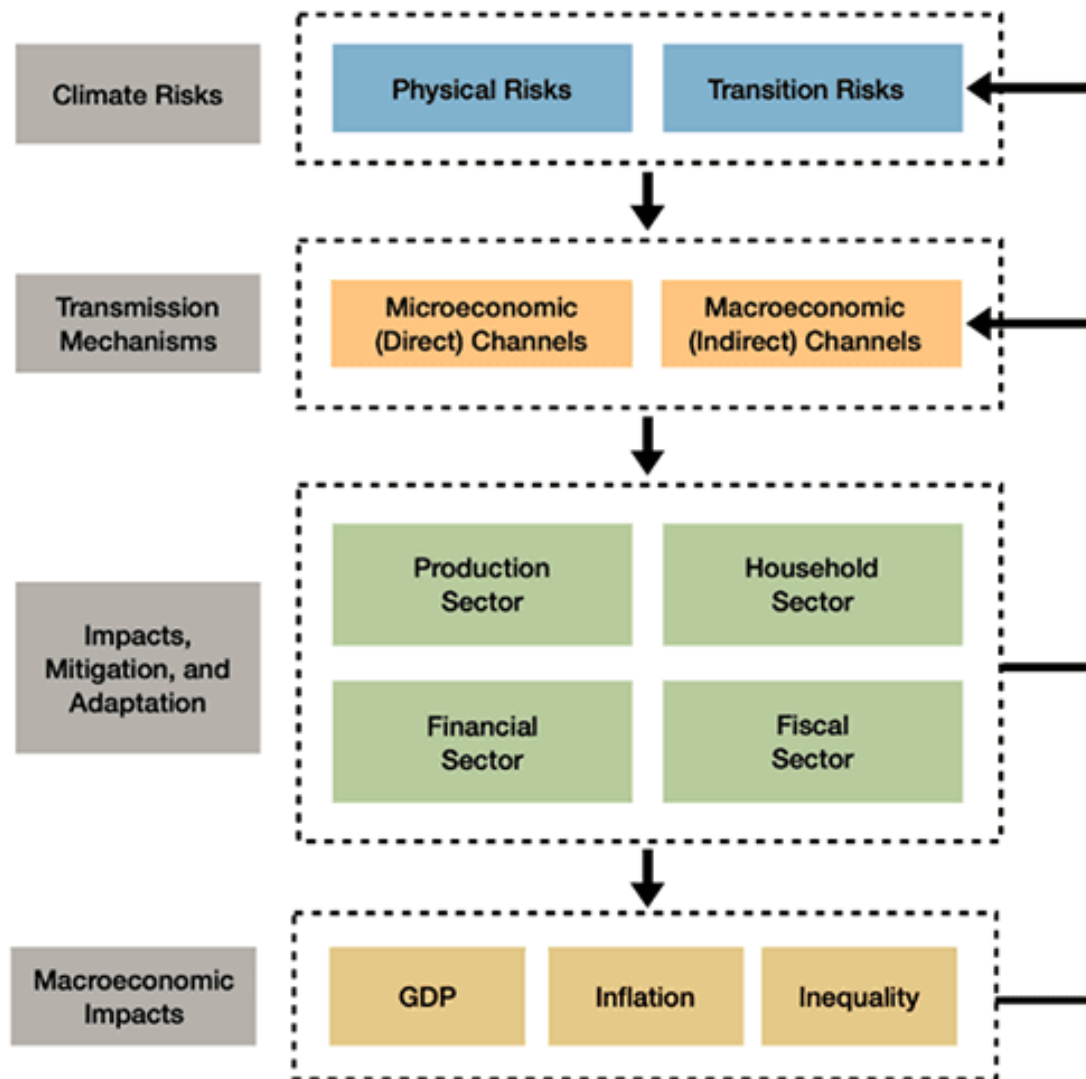
ความเสี่ยงทางกายภาพ
(Physical Risk)

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยน
ผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ
(Transition Risk)

กลไกการส่งผ่านผลกระทบจากเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อระบบเศรษฐกิจ

ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ได้รับผลกระทบอย่างไรจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาคเกษตรกรรมเผชิญทั้ง Physical Risks และ Transition Risks

ความเสี่ยงทางกายภาพ

- พืชผลรวมถึงอาหารสัตว์เสียหาย
- การประมงนอกชายฝั่งได้รับผลกระทบจากพายุที่รุนแรงและถี่ขึ้น
- ห่วงโซ่อุปทานและการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าได้รับผลกระทบ

- ขาดแคลนน้ำสำหรับการเพาะปลูกและปศุสัตว์

- สัตว์กินอาหารน้อยลง การผลิตเนื้อและนมของสัตว์ลดลง การสืบพันธุ์ของสัตว์ได้รับผลกระทบ สัตว์มีภูมิคุ้มกันเชื้อโรคลดลง สัตว์เสียชีวิต

- ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง กระบห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำ

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนผ่าน

- ต้นทุนที่สูงขึ้นของการผลิตภาคเกษตรที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงจากมาตรการราคาระบบ (carbon pricing)
- ความต้องการสินค้าลดลงจากราคาสินค้าที่ปรับตัวสูงขึ้น

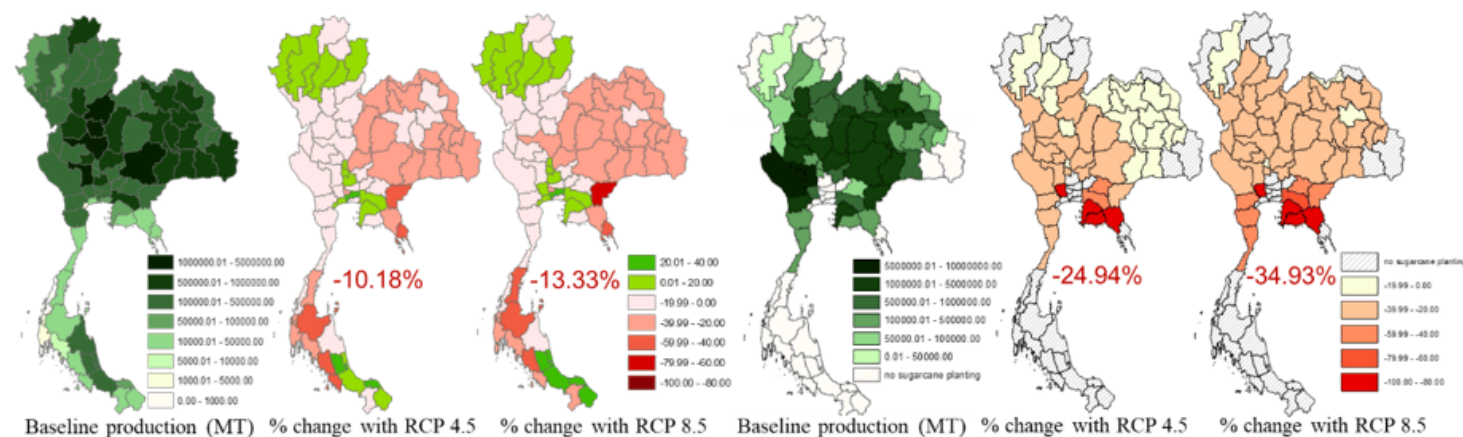
- เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรปรับเปลี่ยนกระบวนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

- ความต้องการและราคาของสินค้าเกษตรที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลดลง

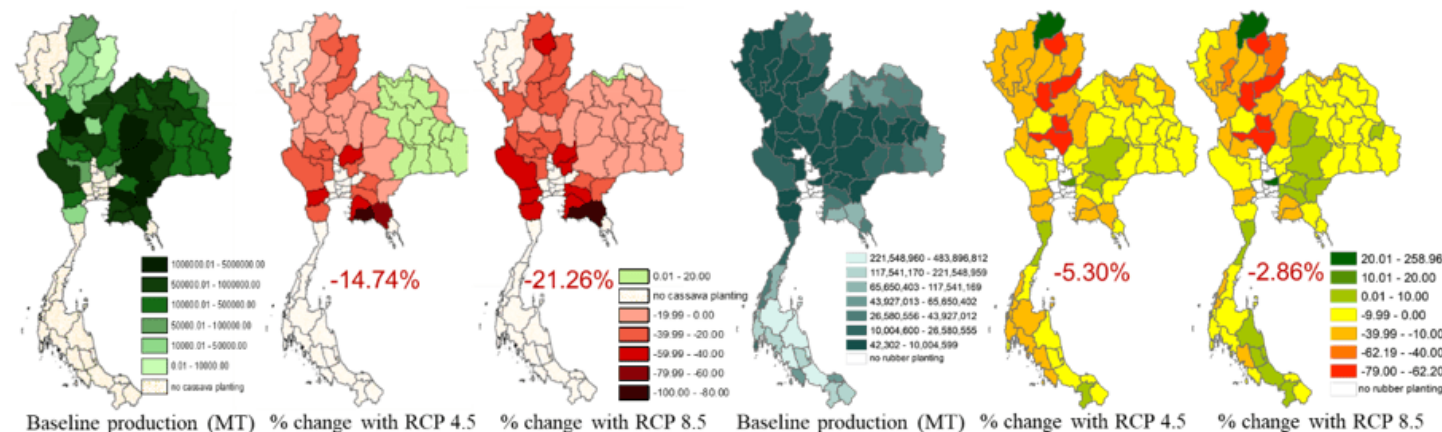
ผลผลิตของพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย มีความอ่อนไหวต่อสภาพภูมิอากาศ

- อุณหภูมิตอนกลางคืนในช่วงที่ข้าวกำลังออกดอกจะกระทบกระบวนการสังเคราะห์แสงของข้าว ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง (Poapongsakorn et al., 2015)
- งานศึกษาของ Poapongsakorn et al. (2015) ได้นำดัชนีดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับค่าความผิดปกติของผลผลิตเกษตร (yield anomaly) พบว่า เมื่อใดที่มีภาวะฝนแล้งผลผลิตเกษตรที่สำคัญของไทยและเอเชียโดยเฉพาะข้าวโพดจะลดลงมากที่สุด รองลงมาคือ อ้อยและข้าว

(a) ข้าว

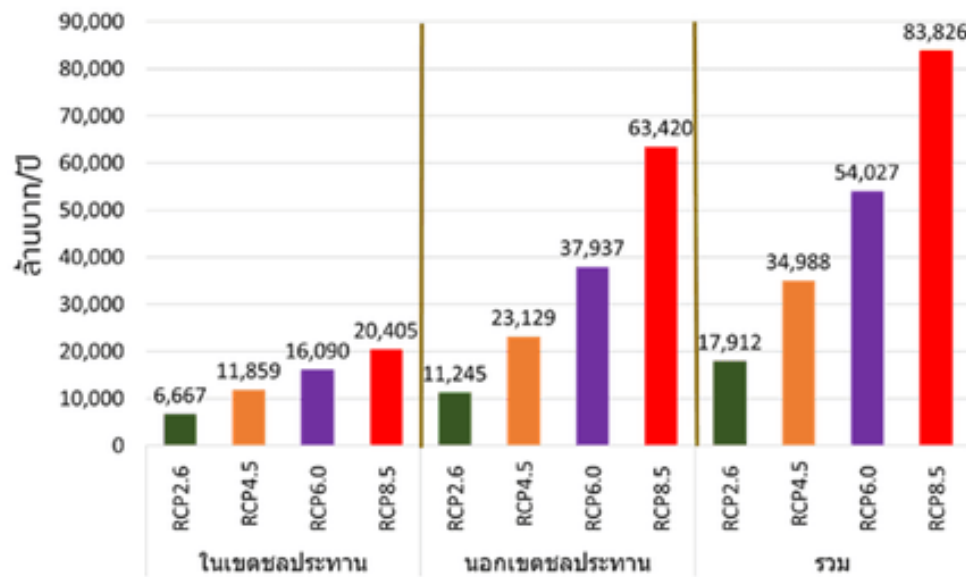
(b) อ้อยโรงงาน

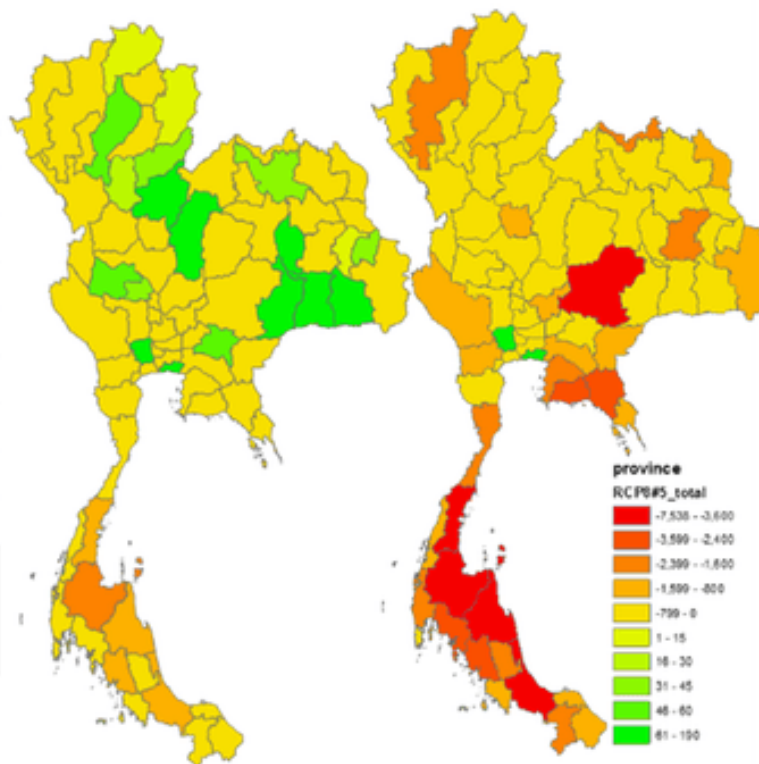
(c) มันสำปะหลัง

(d) ยางพารา

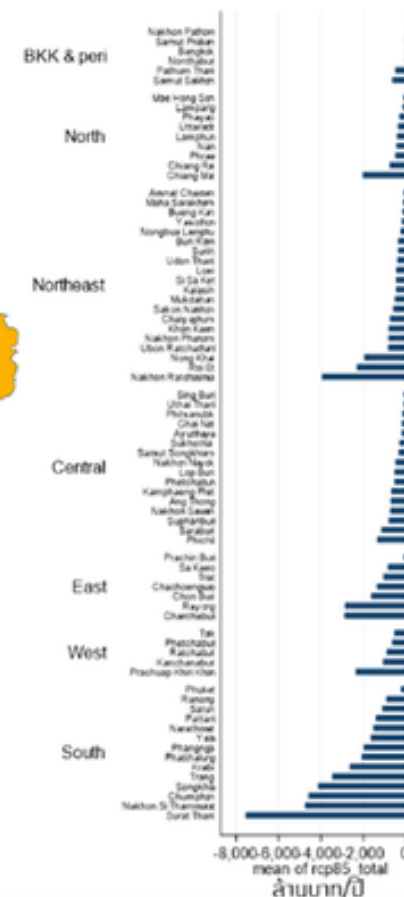
Climate Change คาดว่าจะสร้างความเสียหายสะสมระหว่าง 2554-2588 คิดเป็นมูลค่าสูงถึง 0.61-2.85 ล้านล้านบาท

(a)

(b)

ภาคอุตสาหกรรมเผชิญทั้ง Physical Risks และ Transition Risks

ความเสี่ยงทางกายภาพ

- ห่วงโซ่อุปทานและการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าได้รับผลกระทบ
- เครื่องจักร อุปกรณ์ สิ่งปลูกสร้างในโรงงาน รวมถึงที่ดิน ได้รับความเสียหาย

- ขาดแคลนน้ำสำหรับใช้ในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้น้ำมาก

- ประสิทธิภาพแรงงานลดลง
- ต้นทุนค่าไฟฟ้าจากการใช้ระบบปรับอากาศเพิ่มขึ้น
- กระบวนการทำความเย็น (cooling process) ได้รับผลกระทบ

- ห่วงโซ่อุปทานและการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าได้รับผลกระทบ

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนผ่าน

- ต้นทุนที่สูงขึ้นของธุรกิจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง เช่น ซีเมนต์ เหล็ก จากมาตรการราคาระบอบ (carbon pricing)

- เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำสร้างแรงจูงใจให้โรงงานอุตสาหกรรมปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากต้นทุนที่ลดลง

- ความต้องการและราคาของสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลดลง
- ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กรเสียหายหากธุรกิจไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วถึง

เหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2554 กระทบกับภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างมาก

- นิคมอุตสาหกรรม 7 แห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปทุมธานี ได้รับผลกระทบสูงจากเหตุการณ์น้ำท่วมดังกล่าว เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นแหล่งที่ตั้งสำคัญของโรงงานต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง
- จากการประเมินความเสียหายเบื้องต้นของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ในนิคมอุตสาหกรรมทั้ง 7 แห่ง พบว่า มีโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมจำนวน 838 โรงงาน นอกนิคมอุตสาหกรรมจำนวน 9,021 โรงงาน ผู้ประกอบการขนาด กลางและเล็ก (SMEs) จำนวน 2.85 แสนราย และแรงงานไม่ต่ำกว่า 1.8 ล้านคน

ความร้อนส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานของไทยอย่างมาก

	Billions of work hours lost in 2000 (n=199.0)	Billions of work hours lost in 2019 (n=302.4)	Work hours lost per person in 2019
Global	199.0	302.4 (100.0%)	52.7
India	75.0	118.3 (39.1%)	111.2
China	33.4	28.3 (9.4%)	24.5
Bangladesh	13.3	18.2 (6.0%)	148.0
Pakistan	9.5	17.0 (5.6%)	116.2
Indonesia	10.7	15.0 (5.0%)	71.8
Vietnam	7.7	12.5 (4.1%)	160.3
Thailand	6.3	9.7 (3.2%)	164.4
Nigeria	4.3	9.4 (3.1%)	66.7
Philippines	3.5	5.8 (1.9%)	71.4
Brazil	2.8	4.0 (1.3%)	23.3
Cambodia	1.7	2.2 (0.7%)	202.2
USA	1.2	2.0 (0.7%)	7.1
Mexico	0.9	1.7 (0.6%)	17.4
Rest of the world	28.7	58.3 (19.3%)	27.5

Data are n or n (%). For these estimates, all agricultural and construction work was assumed to be in the shade or indoors—the lower bounds of potential work hours lost. Work hours lost per person were estimated for the population older than 15 years.

Table 1: Potential heat-related work hours lost

ภาคท่องเที่ยวเผชิญทั้ง Physical Risks และ Transition Risks

ความเสี่ยงทางกายภาพ

- แหล่งท่องเที่ยวต้องหยุดให้บริการนักท่องเที่ยวซึ่งกระทบต่อรายได้ของธุรกิจท่องเที่ยว
- การดำเนินกิจการของธุรกิจ ห่วงโซ่อุปทานและการขนส่งวัตถุดิบ ได้รับผลกระทบ

- ขาดแคลนน้ำสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว

- ต้นทุนค่าไฟฟ้าจากการใช้ระบบปรับอากาศเพิ่มขึ้น
- แหล่งท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมกลางแจ้งและแหล่งท่องเที่ยวที่พึ่งพาอากาศหนาวเย็นได้รับผลกระทบ

- ปัญหาปะการังฟอกขาวและกระทบต่อการอยู่รอดของสัตว์ทะเลซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนผ่าน

- ต้นทุนที่สูงขึ้นของธุรกิจในการซื้อคาร์บอนเครดิต/ลงทุนในมาตรการลดการปล่อยคาร์บอน

- ธุรกิจสามารถสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ความต้องการของการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลดลง
- ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กรเสียหายหากธุรกิจไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วถึง

ตัวอย่างผลกระทบของสภาพภูมิอากาศ ไม่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

ภาคครัวเรือนได้รับผลกระทบอย่างไรจาก Climate Change

Climate Change กระทบต่อสุขภาพ การตั้งถิ่นฐาน และการเงินของครัวเรือน

ด้านสุขภาพ

ด้านการตั้งถิ่นฐาน

ด้านการเงิน

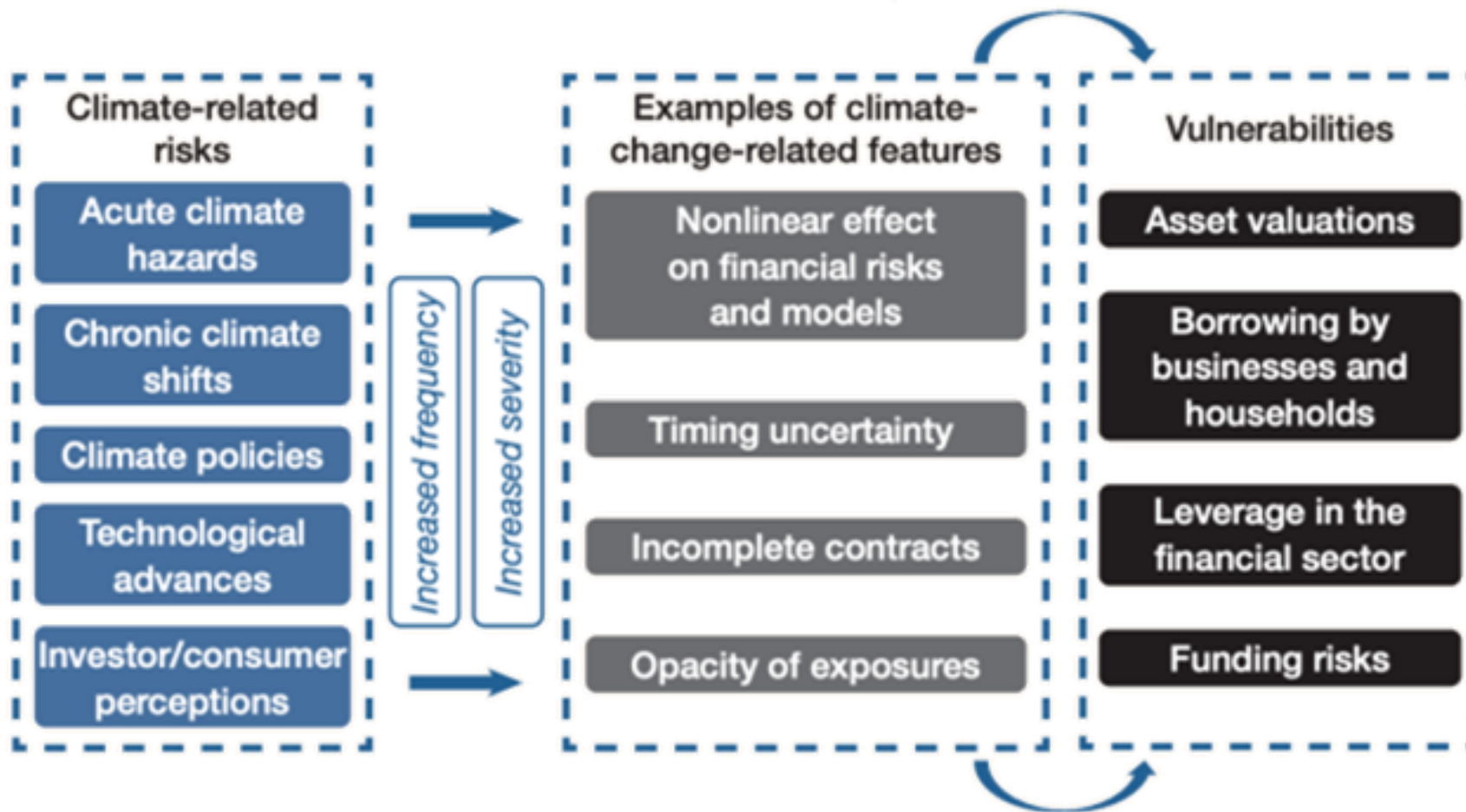

Climate Change กระทบต่อภาคการเงินและการคลังอย่างไร

ช่องทางที่ Climate Change กระทบต่อภาคการเงิน

Possible Transmission from Climate-Related Risks to Financial System Vulnerabilities

Climate Change ทำให้ความเสี่ยง ทางการเงินของภาคการเงินสูงขึ้น

Climate Change กระทบสินทรัพย์ รายได้ และรายจ่ายของภาครัฐ

สินทรัพย์ของ ภาครัฐ

- ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและเกิดบ่อยครั้งขึ้นสร้างความเสียหายต่อสิ่งปลูกสร้าง สาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ
- ภาครัฐมีภาระทางการคลังที่เพิ่มขึ้นในการลงทุนซ่อมแซมทรัพย์สินเหล่านี้

รายได้ของภาครัฐ

- ธุรกิจและครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอาจมีรายได้ที่ลดลงทำให้มีการภาษีลดลงตามไปด้วย

รายจ่ายของภาครัฐ

- การสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจปรับกระบวนการผลิตเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่านการยกเว้นภาษีและการให้เงินอุดหนุนสำหรับกิจกรรมที่ลดการปล่อยคาร์บอน
- การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนผ่านในกรณีที่ภาคเอกชนไม่มีแรงจูงใจ

Climate Change กระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคอย่างไร

Climate Change กระทบต่อ GDP เงินเฟ้อ และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

GDP

- อุปสงค์รวม
 - C: รสนิยมที่เปลี่ยนไปทำให้ความต้องการสินค้าที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลดลง
 - I: การลงทุนในอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมลดลง
 - G: รายได้จากการจัดเก็บภาษีลดลง
 - X-M: การสูญเสียตลาดของการส่งออกสินค้าและบริการที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- อุปทานรวม
 - ผลิตภาพของแรงงานลดลง
 - การสูญเสียพื้นที่ที่ใช้ในการผลิต
 - สิทธิทรัพย์ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน ได้รับความเสียหาย

เงินเฟ้อ

- สภาพอากาศสุดขั้ว (ภัยแล้งและน้ำท่วม) และอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อการผลิตในภาคเกษตรกรรมซึ่งทำให้ราคาอาหารสูงขึ้นโดยเฉพาะในระยะสั้น
- ความเสี่ยงทางกายภาพและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำกระทบต่อราคาพลังงาน

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

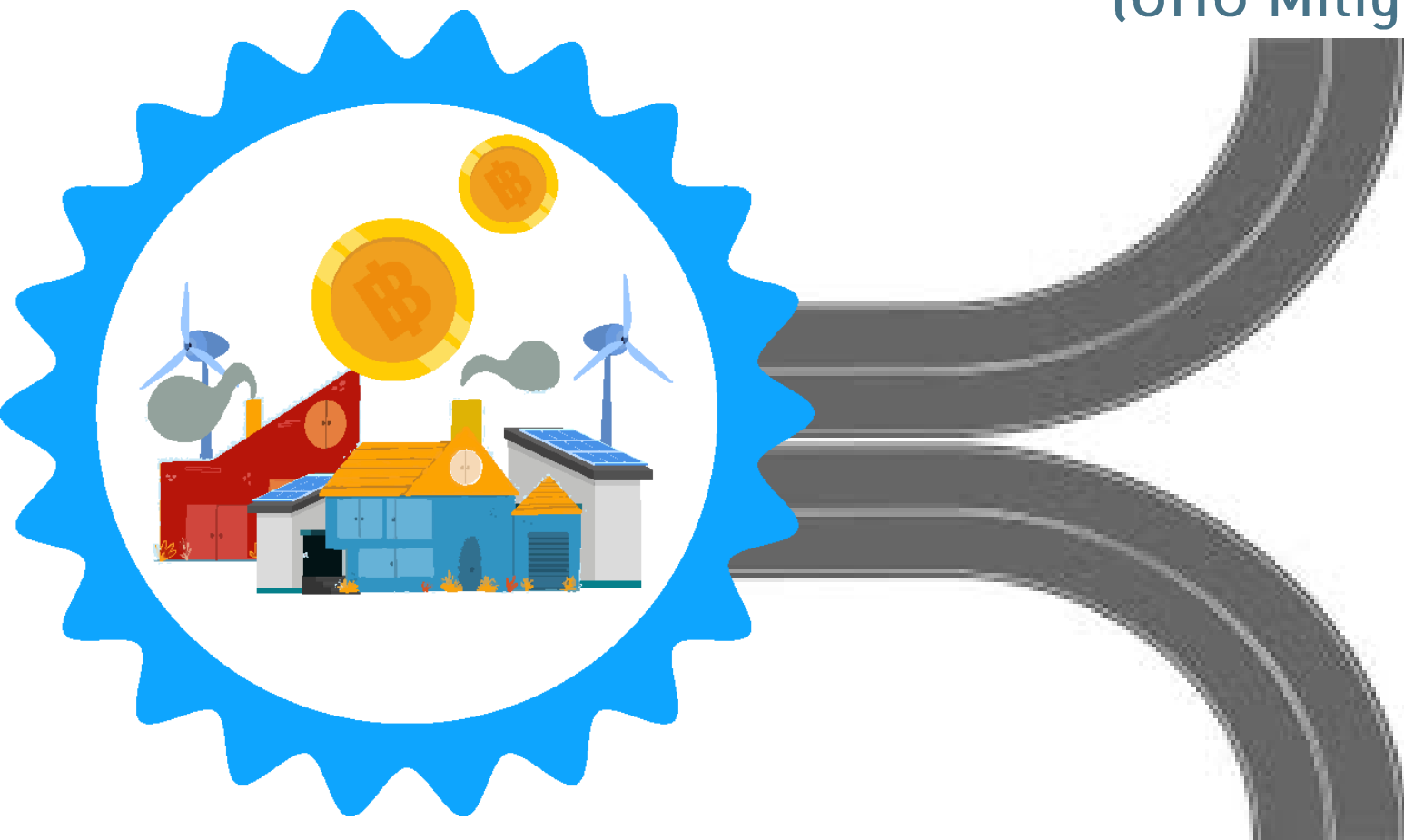
- ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบทมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้นเนื่องจากครัวเรือนจำนวนมากในชนบทประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ความเหลื่อมล้ำระหว่างเกษตรกรรายย่อยและรายใหญ่ ความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประกอบการรายย่อยและรายใหญ่ และความเหลื่อมล้ำระหว่างครัวเรือนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น

มองไปข้างหน้า ควรดำเนินการอย่างไร เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความจำเป็นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและปรับตัว

การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
(GHG Mitigation)

การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ (Adaptation)

ขอบคุณค่ะ